

O'QITUVCHILARDA STRATEGIK PEDAGOGIK TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

E'zozxon Qobilova,

Qo'qon davlat universiteti Musiqa nazariyasi kafedrası mudiri,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor.

ezozqobilova1977@gmail.com

0009-0001-1275-3080

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v19iB.1829>

MAQOLA HAQIDA/ О СТАТЬЕ

Qabul qilindi: 2-oktabr 2026-yil

Tasdiqlandi: 5-oktabr 2026-yil

Jurnal soni: 19-B

Maqola raqami: 3

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

strategik tafakkur, pedagogik tafakkur, strategik pedagogik tafakkur, kasbiy kompetensiya, bo'lajak musiqa o'qituvchisi, prognostik tafakkur, refleksiya, kreativ tafakkur, pedagogik strategiya, kasbiy tayyorgarlik

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchilarda strategik pedagogik tafakkurni rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari yoritilgan. Strategik pedagogik tafakkur tushunchasining mazmun-mohiyati, uning pedagogik tafakkur, kasbiy tafakkur, tanqidiy va kreativ tafakkur bilan o'zaro aloqadorligi tahlil qilingan. Shuningdek, bo'lajak musiqa o'qituvchilarining strategik pedagogik tafakkurini rivojlantirishning kognitiv-tahliliy, prognostik, maqsadli-strategik, kreativ-variativ, refleksiv-baholovchi hamda faoliyat-amaliy komponentlari asoslangan. Tadqiqotda tizimli, kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatli, refleksiv va prognostik yondashuvlarning mazkur jarayondagi imkoniyatlari ochib berilgan. Musiqa ta'limining o'ziga xos xususiyatlari asosida strategik pedagogik tafakkurni shakllantirishning metodik shartlari taklif etilgan.

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik jarayonlarni uzoq muddatli rejalashtirish, dars jarayonidagi kutilmagan qiyinchiliklarni oldindan ko'ra bilish va ularga nisbatan muqobil san'atkorona yechimlar topish qobiliyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Maqolada keltirilgan xulosa va amaliy takliflardan oliy pedagogik ta'lim muassasalarining o'quv dasturlarini takomillashtirishda hamda bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy mahoratini oshirishga qaratilgan maxsus kurslarni tashkil etishda foydalanish mumkin.

ABOUT THE PAPER

Accepted: 2 October 2026

Approved: 5 October 2026

Volume: 19-B

Paper number: 3

KEYWORDS

strategic thinking, pedagogical thinking, strategic pedagogical thinking, professional competence, future music teacher, prognostic thinking, reflection, creative thinking, pedagogical strategy, professional training

ANNOTATION

This article examines the theoretical and methodological foundations for developing strategic pedagogical thinking among teachers in the context of modern education. The study analyzes the essence and content of the concept of strategic pedagogical thinking, as well as its relationship with pedagogical thinking, professional thinking, critical thinking, and creative thinking. The cognitive-analytical, prognostic, goal-strategic, creative-variative, reflective-evaluative, and activity-practical components of developing strategic pedagogical thinking among future music teachers are substantiated. The study also reveals the potential of systemic, competency-based, learner-centered, activity-based, reflective, and prognostic approaches in this process. Based on the specific characteristics of music education, methodological conditions for developing strategic pedagogical thinking are proposed.

The methodological recommendations developed within the scope of this study serve to enhance future teachers' abilities to engage in long-term planning of pedagogical processes, anticipate unforeseen challenges during the lesson, and devise alternative, creative solutions to them. The conclusions and practical suggestions presented in the article can be utilized to improve the curricula of higher pedagogical educational institutions and to organize specialized courses aimed at enhancing the professional skills of future music teachers.

Kirish

Musiqa san'ati inson ruhiyatiga chuqur ta'sir ko'rsatish, uning hissiy holati, estetik didi, ma'naviy dunyoqarashi va ijtimoiy-axloqiy qarashlarini shakllantirish qudratiga ega bo'lgan san'at turlaridan biridir. Musiqa orqali inson nafaqat go'zallikni idrok etadi, balki o'z kechinmalarini anglaydi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarini his qiladi hamda atrof-muhitga bo'lgan munosabatini boyitadi. Shu bois musiqa ta'limi yosh avlodning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, uning ma'naviy-estetik kamolotini ta'minlovchi muhim pedagogik vosita sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Hozirgi davrda ta'lim tizimining mazmuni va tashkil etilishida yuz berayotgan ijtimoiy, texnologik va metodik o'zgarishlar musiqa o'qituvchisining kasbiy faoliyatiga qo'yiladigan talablarni ham

yangilamoqda. Zamonaviy musiqa o'qituvchisidan musiqiy-nazariy va ijrochilik bilimlarini puxta egallash bilan bir qatorda, ta'lim oluvchilarning individual imkoniyatlarini anglash, ularning musiqiy-estetik rivojlanishini oldindan ko'ra bilish, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va ta'lim jarayonining istiqboldagi natijalarini loyihalashtirish qobiliyati ham talab etilmoqda. Ta'limning shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va innovatsion xarakter kasb etishi o'qituvchidan mavjud pedagogik vaziyatni to'g'ri anglash bilangina cheklanib qolmasdan, uning kelgusidagi rivojlanish yo'nalishlarini oldindan belgilash, uzoq muddatli pedagogik maqsadlarni shakllantirish hamda mazkur maqsadlarga erishishning samarali metod va vositalarini strategik jihatdan tanlashni taqozo etmoqda. Ayniqsa, musiqa ta'limida bu jarayon o'ziga xos ahamiyatga ega,

chunki o'quvchining musiqiy qobiliyati, ijrochilik mahorati, eshitish madaniyati, ijodiy tafakkuri va estetik didi izchil va bosqichma-bosqich rivojlanadi. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligida strategik pedagogik tafakkurni rivojlantirish masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Bunday tafakkur o'qituvchiga ta'lim jarayonini bugungi holati bilan birgalikda uning istiqboldagi rivojlanishini ham ko'ra olish, pedagogik maqsadlarni uzoq muddatli natijalar bilan bog'lash, muqobil pedagogik yechimlarni ishlab chiqish va ta'lim jarayonining samaradorligini muntazam takomillashtirish imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili

Pedagogik tafakkurning shakllanishi va uning tarkibiy qismlarini o'rganish uzoq davrlardan buyon pedagog-olimler hamda psixologlarning diqqat markazida bo'lib kelmoqda. Xususan, Sh.A. Sharipov o'z tadqiqotlarida bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tafakkurini rivojlantirishda ijodkorlik va kreativ yondashuvlarning o'rni beqiyos ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, kasbiy muammolarni yechishda talabalarning mustaqil va kreativ fikrlashi ularning kelgusi faoliyatida kutilmagan vaziyatlardan unumli chiqib ketishlariga zamin yaratadi [1, 54-b.]. Bu qarash bevosita bo'lajak musiqa o'qituvchisining san'atkorona va kreativ tafakkur darajasi bilan chambarchas bog'liqdir.

Pedagogik tafakkurni umumiy tizim sifatida tahlil qilgan N.A. Muslimov bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish muammolariga alohida to'xtaladi. Olim o'qituvchining kompetentligini faqatgina bilimlar majmuasi emas, balki pedagogik vaziyatlarni chuqur tahlil qilish va prognozlashtirish qobiliyati sifatida baholaydi [2, 112-b.]. Mazkur yondashuv maqolamizda ilgari surilgan kognitiv-tahliliy va prognostik komponentlarning nazariy asosini boyitishga xizmat qiladi.

Musiqa ta'limi yo'nalishida pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari va musiqiy-pedagogik fikrlashni rivojlantirish masalalari xorijiy olimlar tomonidan ham keng tadqiq etilgan. E.B. Abdullin musiqiy-pedagogik fikrlash tushunchasini o'rganar ekan, uni musiqiy-ijrochilik va pedagogik-psixologik bilimlarning sintezi sifatida talqin etadi [3, 42-b.]. Uning fikricha, musiqa o'qituvchisi dars jarayonini shunchaki tashkil etuvchi emas, balki o'quvchining ichki kechinmalari va estetik didini uzoq muddatli maqsadlar asosida yo'naltiruvchi strateg bo'lishi lozim.

Pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish va strategik rejalashtirish masalalari g'arb pedagogikasida ham dolzarb hisoblanadi. L. Darling-Hammond zamonaviy o'qituvchi tayyorlash tizimida refleksiv yondashuv va darsni uzoq muddatli rejalashtirish (long-term planning) kompetensiyasiga alohida urg'u beradi. Muallif o'qituvchilarning dars davomida yuzaga keladigan kutilmagan qiyinchiliklarni oldindan ko'ra bilish (anticipation) va ularga nisbatan muqobil strategiyalarni qo'llash mahoratini eng yuqori kasbiy sifat deb hisoblaydi [4, 89-b.].

O'qituvchi tayyorlash tizimidagi zamonaviy talablar va xalqaro standartlar doirasida OECD (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar ham alohida ahamiyatga ega. Mazkur tashkilotning hisobotlarida qayd etilishicha, zamonaviy o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi tizimli fikrlash, pedagogik vaziyatlarni chuqur tahlil qilish hamda refleksiv-baholovchi ko'nikmalarning integratsiyasidan iborat bo'lishi shart [5, 34-b.]. Bu esa o'qituvchidan shunchaki an'anaviy dars o'tishni emas, balki strategik yondashuvni talab etadi.

Pedagogik tafakkurning prognostik va refleksiv jihatlarini psixologik nuqtayi nazardan asoslagan B.F. Lomov insondagi oldindan ko'ra bilish (antitsipatsiya) qobiliyatining shakllanish qonuniyatlarini ochib beradi. Uning fikricha, har qanday professional faoliyatda strategik rejalashtirish va kelajakdagi natijalarni vizuallashtirish

bevosita shaxsning prognostik qobiliyati rivojlanganligi bilan belgilanadi [6, 120-b.]. Musiqa ta'limida o'quvchilarning qobiliyatlari bosqichma-bosqich rivojlanishini inobatga olsak, mazkur prognostik qarash bo'lajak o'qituvchi uchun hayotiy zaruriyat ekanligi ayon bo'ladi.

Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik va kasbiy tafakkur muammolari keng o'rganilgan bo'lsa-da, bo'lajak musiqa o'qituvchilarida aynan strategik pedagogik tafakkurni tizimli, kompetensiyaviy va prognostik yondashuvlar uyg'unligida rivojlantirish masalasi maxsus tadqiqot obyekti sifatida yetarlicha yoritilmagan. Bu esa mazkur tadqiqotning dolzarbligini yanada oshiradi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatli, refleksiv va prognostik yondashuvlar tashkil etadi. Mazkur yondashuvlarning o'zaro uyg'unligi bo'lajak musiqa o'qituvchilarida strategik pedagogik tafakkurni shakllantirish va rivojlantirish jarayonini yaxlit pedagogik tizim sifatida tashkil etish imkonini beradi. Tizimli yondashuv asosida strategik pedagogik tafakkur bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligidagi alohida intellektual sifat sifatida emas, balki pedagogik maqsad, musiqa ta'limi mazmuni, metod va vositalar, o'quvchi faoliyati, kutilayotgan natijalar hamda refleksiv tahlilning o'zaro bog'liqligini ta'minlovchi integrativ tizim sifatida qaraladi. Bunda musiqiy-nazariy bilimlar, ijrochilik ko'nikmalari, pedagogik mahorat va metodik kompetensiyalar yagona kasbiy rivojlanish jarayonida uyg'unlashtiriladi. Kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak musiqa o'qituvchisining egallagan nazariy bilimlarini real pedagogik va musiqiy-amaliy vaziyatlarda qo'llay olishiga asoslanadi. Mazkur yondashuv doirasida talabanning pedagogik vaziyatni tahlil qilish, muammoni aniqlash, strategik maqsad belgilash, muqobil yechimlarni ishlab chiqish va maqbul pedagogik qarorni tanlash qobiliyatlari muhim kompetensiyalar sifatida qaraladi. OECD tadqiqotlarida ham o'qituvchi kompetensiyasi bilim, ko'nikma, munosabat va motivatsion jihatlarining o'zaro birligi sifatida talqin qilinadi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv bo'lajak musiqa o'qituvchisining individual pedagogik va ijodiy imkoniyatlari, musiqiy qobiliyati, qiziqishlari, kasbiy motivatsiyasi, qadriyatlari hamda shaxsiy rivojlanish ehtiyojlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Chunki har bir bo'lajak musiqa o'qituvchisining musiqiy tayyorgarligi, ijrochilik tajribasi va pedagogik qarashlari o'ziga xos bo'lib, strategik tafakkurni rivojlantirish jarayonida ushbu individual farqlarni hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Faoliyatli yondashuv strategik pedagogik tafakkurni nazariy bilimlarni o'zlashtirish bilangina emas, balki ularni amaliy pedagogik faoliyatda qo'llash orqali rivojlantirishga yo'naltiriladi. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak musiqa o'qituvchilarining dars loyihalarini ishlab chiqishi, musiqiy-pedagogik vaziyatlarni tahlil qilishi, pedagogik kazuslarni yechishi, mikroo'qitish mashg'ulotlarida ishtirok etishi va ijodiy-pedagogik loyihalarini amalga oshirishi strategik tafakkurning amaliy namoyon bo'lish shakllari sifatida qaraladi. Refleksiv yondashuv bo'lajak musiqa o'qituvchisining o'z pedagogik faoliyati, qabul qilgan qarorlari va erishgan natijalarini tahlil qilishiga asoslanadi. Talabanning "Qanday qaror qabul qildim?", "Nima uchun aynan shu metodni tanladim?", "Ushbu pedagogik strategiya qanday natija berdi?" va "Keyingi faoliyatimda nimani o'zgartirishim kerak?" kabi savollar asosida o'z faoliyatini baholashi refleksiv tafakkurning rivojlanishiga xizmat qiladi. Prognostik yondashuv esa bo'lajak musiqa o'qituvchisining pedagogik jarayonning kelajakdagi rivojlanishini oldindan ko'ra bilishi, kutilayotgan ta'lim natijalarini prognoz qilishi va turli pedagogik strategiyalarning ehtimoliy oqibatlarini baholashini nazarda tutadi. Ayniqsa, musiqa ta'limida o'quvchining musiqiy qobiliyati, ijrochilik mahorati, estetik didi va ijodiy salohiyati uzoq muddat davomida rivojlanishini hisobga olgan holda,

prognostik yondashuv strategik pedagogik tafakkurning muhim metodologik asosi sifatida namoyon bo'ladi.

Natijalar

"Strategik pedagogik tafakkur" tushunchasi "strategik tafakkur" va "pedagogik tafakkur" tushunchalarining mazmuniy integratsiyasi natijasida shakllanadi. Strategik tafakkur uzoq muddatli maqsadlarni belgilash, mavjud vaziyatni tahlil qilish, istiqboldagi o'zgarishlarni prognozlash va muqobil harakat yo'llarini belgilash bilan tavsiflanadi. Pedagogik tafakkur esa o'qituvchining ta'lim va tarbiya jarayonidagi muammolarni anglash, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, tegishli metodlarni tanlash va pedagogik qarorlarni amalga oshirish jarayonidagi fikrlash faoliyatini ifodalaydi. Mazkur ikki hodisaning integratsiyasi asosida strategik pedagogik tafakkur vujudga keladi. Strategik pedagogik tafakkur -o'qituvchining mavjud pedagogik vaziyatni tizimli tahlil qilish, uzoq va qisqa muddatli pedagogik maqsadlarni belgilash, ta'lim jarayonining ehtimoliy rivojlanishini prognozlash, muqobil pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish, optimal qarorni tanlash hamda erishilgan natijalarni refleksiv baholashga yo'naltirilgan integrativ kasbiy-intellektual qobiliyatidir. Mazkur ta'rif strategik pedagogik tafakkurning bir nechta muhim xususiyatlarini ko'rsatadi. Musiqa ta'limining mazmuni boshqa fanlardan o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Bunda nazariy bilimlar bilan bir qatorda musiqiy eshitish, ijrochilik, vokal, cholg'u, musiqiy-estetik idrok va ijodiy faoliyat ham rivojlantiriladi.

Shu sababli bo'lajak musiqa o'qituvchisining strategik tafakkuri ham ko'p komponentli xarakterga ega bo'lishi zarur. UNESCOning zamonaviy kompetensiyalarga oid materiallarida ham tanqidiy fikrlash, kreativlik, hamkorlik va kommunikatsiya kabi kompetensiyalarni ta'lim jarayoniga maqsadli integratsiya qilish zarurligi ko'rsatiladi. Musiqa ta'limida mazkur kompetensiyalar ijodiy topshiriqlar, ansambl faoliyati, musiqiy loyihalar, muammoli vaziyatlar, repertuar tanlash va ijroni tahlil qilish orqali rivojlantirilishi mumkin.

Muhokama

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida strategik pedagogik tafakkurni rivojlantirish jarayonini quyidagi mantiqiy model asosida tashkil etish maqsadga muvofiq: Mazkur modelning dastlabki bosqichida talabaniing strategik pedagogik tafakkur darajasi aniqlanadi. Keyingi bosqichda individual rivojlanish maqsadlari belgilanadi. Pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish bosqichida talabaga real yoki modellashirilgan kasbiy vaziyatlar taqdim etiladi. Masalan: "Sinfidagi o'quvchilarning musiqiy tayyorgarlik darajasi keskin farq qiladi. Bir guruh o'quvchilar yangi repertuarni tez o'zlashtirayotgan bo'lsa, ikkinchi guruhda musiqiy eshitish va ritmik ijro bilan bog'liq qiyinchiliklar mavjud. Bunday vaziyatda o'qituvchi qanday uzoq muddatli pedagogik strategiyani tanlashi kerak?" Bunday kasuslar talabani tayyor javobni takrorlashdan ko'ra, vaziyatni tahlil qilish, muammoni aniqlash, maqsad belgilash va muqobil yechimlarni taqqoslashga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Sharipov Sh.A. Talabalar ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. – Toshkent: Fan, 2020. – 180 b.
2. Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchisini shakllantirishning nazariy-metodik asoslari: Ped. fan. dok. ... diss. – Toshkent, 2007. – 315 b.
3. Абдуллин Э.Б. Методологический анализ проблем музыкального образования в системе высшего педагогического образования. – Москва: Просвещение, 2011. – 224 с.
4. Darling-Hammond, L. Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do. – San Francisco: Jossey-Bass, 2015. – 410 p.
5. OECD. Fostering Students' Creativity and Critical Thinking: What it Means in School. – Paris: OECD Publishing, 2019. – 164 p.
6. Ломов Б.Ф. Антиципация в структуре деятельности. – Москва: Наука, 1980. – 280 с.
7. Зимняя И.А. Ключевые компетенции - новая парадигма результата современного образования.

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining strategik pedagogik tafakkurini rivojlantirishda quyidagi metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi:

1. Pedagogik kasuslar - real kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish.
 2. Muammoli ta'lim - muammoli vaziyat orqali mustaqil pedagogik qaror ishlab chiqish.
 3. Loyihaviy ta'lim - uzoq muddatli pedagogik natijaga yo'naltirilgan loyihalarni yaratish.
 4. Pedagogik modellashirish -kelajakdagi pedagogik jarayonni model sifatida ishlab chiqish.
 5. Refleksiv kundalik- pedagogik faoliyat natijalarini muntazam tahlil qilish.
 6. Mikroo'qitish - kichik pedagogik vaziyatlarda strategik qarorlarni sinab ko'rish.
 7. SWOT-tahlil - pedagogik vaziyatning kuchli va zaif tomonlari, imkoniyat va xavflarini aniqlash.
 8. Scenario method - pedagogik jarayonning muqobil rivojlanish ssenariylarini ishlab chiqish.
 9. Portfolio - talabaniing strategik pedagogik rivojlanish dinamikasini qayd etish.
 10. Refleksiv baholash - o'z pedagogik qarorlarini mezonlar asosida baholash.
- Raqamli texnologiyalarning ta'limga kirib kelishi ham mazkur jarayonni yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Xulosa

Tadqiqot natijasida strategik pedagogik tafakkur zamonaviy o'qituvchining muhim kasbiy-intellektual sifatlaridan biri sifatida baholandi. U pedagogik vaziyatni tahlil qilish, maqsadni belgilash, istiqbolni prognozlash, muqobil strategiyalarni ishlab chiqish, pedagogik qarorlarni amalga oshirish va natijalarni refleksiv baholash jarayonlarining integratsiyasi asosida shakllanadi. Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida strategik pedagogik tafakkurni rivojlantirish musiqa ta'limining nazariy va amaliy jihatlarini uyg'unlashtirishni talab qiladi. Bunda musiqiy bilim, ijrochilik tajribasi, pedagogik kompetensiya, kreativlik, refleksiya va prognostik faoliyat o'zaro integratsiyalashadi. Strategik pedagogik tafakkurning rivojlanganlik darajasini baholashda uning kognitiv-tahliliy, prognostik, maqsadli-strategik, kreativ-variativ, refleksiv-baholovchi va faoliyat-amaliy komponentlari mezon sifatida xizmat qilishi mumkin. Shu asosda bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida strategik pedagogik tafakkurni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus pedagogik tizimni ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Mazkur tizim diagnostika, maqsadli tayyorgarlik, strategik loyihalash, amaliy faoliyat, monitoring va refleksiya bosqichlarining izchil birligiga asoslanishi lozim. Natijada bo'lajak musiqa o'qituvchisi nafaqat mavjud pedagogik vaziyatga moslasha oladigan, balki ta'lim jarayonining kelajakdagi rivojlanishini oldindan ko'ra oladigan, pedagogik strategiyalarni mustaqil ishlab chiqadigan va ta'lim sifatini takomillashtirishga qaratilgan innovatsion qarorlar qabul qila oladigan mutaxassis sifatida shakllanadi.

8. OECD. Teaching for the Future: Effective Classroom Practices to Transform Education. Paris: OECD Publishing, 2018. 116 p. DOI: 10.1787/9789264293243-en.
9. Moskaleva L.Y., Troitskaya T.S., Shevchenko Y.V. A process-based approach to developing the strategic thinking of future teachers: methodological and practical aspects // Bulletin of Pedagogical Sciences. 2025. No. 12. P. 102–113.
10. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. Paris: UNESCO, 2018. ISBN: 978-92-3-100285-4.
11. A competence-oriented framework for music teacher education: conceptual model and empirical validation of students' perceived self-efficacy // Frontiers in Education. 2026. Vol. 11. DOI: 10.3389/feduc.2026.1879004.
12. Qobilova, Ezoxon. "The Significance Of Interdisciplinary Connection In The Formation Of Music Literacy In Children With Hearing Defect In Music Lessons." Uzbekistan Educational Research Journal 1.1 (2024).
13. Qobilova, Ezoxon. "THE PLACE OF FOLK SONGS IN ISAJAN SULTAN'S STORIES." American Journal Of Social Sciences And Humanity Research 4.02 (2024): 44-49.